

Col·lectius

Arrel obrera al Poblenou

HISTÒRIA • Un llibre de recerca analitza el paper que ha fet el barri barceloní com a gran bastió del cooperativisme popular **ROL** • A més de donar cobertura al consum bàsic, aquestes entitats van ser clau per teixir una identitat col·lectiva

Francesc Espiga
BARCELONA

Exemple paradigmàtic de la Barcelona més popular, el Poblenou té el seu passat obrer i industrial incrustat a l'ADN. Encara avui. L'urbanisme, o el seu teixit associatiu de base, són alguns elements estructurals del barri on aquesta petja s'ha fet més visible. Però no pas els únics. Lligat a tot plegat, aquest enclavament ha estat un dels grans baluards del moviment cooperativista català. Una circumstància que es condensa en un llibre de recerca de 244 pàgines –*Un barri fet a cops de cooperació*– coeditat per l'Arxiu Històric del Poblenou i La Ciutat Invisible, cooperativa santsenca dedicada a la difusió cultural, a partir d'una campanya de mecenatge a Verkami que finalitza el pròxim dia 22.

Que aquesta mena d'entitats arrellessin al barri, no és una circumstància atzarosa. El Poblenou va absorbir el desenvolupament industrial d'unes activitats que buscaven recer lluny del centre de l'urbs –el 1846 es va prohibir instal·lar fàbriques dins la Barcelona emmurallada– i, a més, tenia l'atractiu que era a prop del port i el ferrocarril. Així es pot entendre que, a principis del segle XX, a Sant Martí hi hagués 41.808 fusos o 3.839 telers. La factoria, o el taller, era l'eix vertebrador del territori. I també ho començaven a ser les cooperatives de consum, que ja aleshores arrelaven als nuclis obrers com en el cas de l'Artesana (nascuda el 1876), la Flor de Maig (1890), l'Econòmic (1893) i Pau i Justícia (1897). La seva creació no només tenia una motivació prosai-

Una actuació de la coral de L'Artesana, el Cor de Clavé i la Unió Coral de Cornellà, el maig del 1930 ■ FONS DE L'ARXIU HISTÒRIC DEL POBLENOU

ca –abastir els treballadors– sinó també ideològica, ja que volien ser la llavor per cultivar un nou model econòmic. “La seva premissa és que la producció vagi a remolc del consum, i no al revés”, explica Marc Dalmau, l'autor d'*Un barri fet a cops de cooperació*. El temps, però, ha constatat que l'economia de mercat és un os dur de rosegar.

Ben aviat, però, les cooperatives van adquirir una funció social sobrevinguda, ja que s'encarregaven de prestar educació o donar cobertura sanitària a una classe treballadora que no podia accedir als serveis bàsics. Allà, també, s'hi feien classes d'esperanto i d'escacs.

Tot plegat fa que, des del punt de vista comunitari, tinguin un paper vertebrador que en el cas del Poblenou és encara més notori atesa la seva situació geogràfica, aleshores relativament distanciat de tota centralitat. “La cooperativa és una institució que ajuda a preservar la identitat com a poble i a fer la transició cap a una societat industrialitzada”, reflexiona Dalmau. Els anys que van del 1927 al 1930, són els de més efervescència pel moviment local. El 1928 set cooperatives obreres del Poblenou sumen més de 2.300 socis i uns fons col·lectius de prop de 738.000 pessetes. De totes, però, la Flor de

1,07
milions de pessetes
era el capital social
que tenia l'any 1928 la
Flor de Maig, que tam-
bé acumulava uns
fons col·lectius que su-
maven 476.949,29
pessetes

Maig –avui encara una ensenya de la lluita veïnal– era la que tenia una musculatura més robusta. Aquell mateix any, entre la central i la sucursal, comptava amb 1.600 associats i una facturació que arribava a 2.771.916,30 pessetes.

A diferència d'altres punts de Barcelona, aquest esperit cooperativista del Poblenou va resistir l'escorment del franquisme i avui encara mostra un cert vigor. Tant és així que el 2012 diverses entitats van decidir crear una coordinadora per mancomunar esforços. El seu objectiu, tal com exposa Dalmau, és nítid: “Hem d'inspirar-nos en el passat, per transformar el futur.” ■

El número d'abril, al quiosc April issue out in newsstands

CATALONIATODAY

- La llegenda de Sant Jordi
- A look at the origins and the legend behind the festival dedicated to books and roses

- Catalans a l'estranger
- The crisis and the lack of opportunity means that many young Catalans are leaving to look for work abroad

3 €

869536-1108743w